

Till
TCO

YTTRANDE

Diarienummer: A2024/00379

Datum
2024-04-04

Vår referens
Viktor Anesäter

Remiss av utkast till lagrådsremiss – Ökad kontroll vid utbetalning från den statliga lönegarantin

Inledande anmärkningar

Lönegarantisystemet utgör ett mycket viktigt institut för arbetstagare i Sverige och ska i enlighet med EU-domstolens praxis betraktas som just en garanti för en arbetstagares utestående fordringar i anställningsförhållandet. Garantin aktualiseras när arbetsgivaren är på obestånd. Det är mot den bakgrunden mycket viktigt att kraven på den enskilde arbetstagaren, som är den svagare parten i anställningsförhållandet, inte ställs för högt och att utbetalning av beslutad lönegaranti sker med skyndsamhet. Det är samtidigt viktigt att staten har möjlighet att genomföra rimliga kontrollåtgärder så att systemet inte missbrukas eller att garantimedel tillfaller arbetstagare som inte har rätt till ersättning. Detta inte minst med beaktande av systemets legitimitet.

Sammanfattning över förslagen i promemorian

I promemorian föreslås sammanfattningsvis att den myndighet som ansvarar för utbetalning av lönegarantibelopp, innan utbetalningen, ska kontrollera lönegarantibeslutet mot uppgifter i Skatteverkets beskattningsdatabas samt övriga uppgifter som förekommer i lönegarantiverksamheten. Det övergripande syftet är att motverka felaktiga utbetalningar från lönegarantin. Den utbetalande myndigheten ska skyndsamt underrätta beslutsfattaren om uppgifter framkommer som kan antas ha särskild betydelse för rätten till lönegaranti. När så sker får lönegarantimedel inte betalas ut till dess att beslutsfattaren tagit ställning till de nya uppgifterna. Den utbetalande myndigheten ska vara Skatteverket vilket enligt förslaget beslutas av regeringen genom att ändra i lönegarantiförordningen.

Unionens synpunkter på förslagen

Unionen anser att förslaget på ett övergripande plan innebär välavvägda ändringar av befintlig lönegarantilagstiftning. Unionen har dock följande anmärkningar.

5.1 Den utbetalande myndigheten ska kontrollera beslut och underrättelser

Som Unionen och TCO framhållit tidigare är det av största vikt att utökade kontroller inte innebär att lönegarantiberättigade arbetstagare får vänta oskäligt länge på utbetalning av garantin. Den automatiserade kontrollen som ska göras mot uppgifter i beskattningsdatabasen måste därför vara väl kalibrerad.

Beskrivningen av de punkter i beskattningsdatabasen (s. 20 ff.) som ska utgöra kontrollen väcker ett fåtal frågetecken som i vissa fall kan innebära att materiellt riktiga beslut fastnar i handläggningen. Unionen utvecklar detta nedan.

Under punkten 1 nämns att arbetstagarens bosättning är en relevant faktor, exempelvis om avståndet till arbetsstället är långt och arbetet rimligen borde utföras på plats. Det är förvisso riktigt att arbetstagarens bosättning kan vara relevant beroende på vilken typ av arbete det är fråga om men det bör samtidigt understrykas att frågan om varifrån arbetet utförs och har utförts är en fråga som regleras i anställningsavtalet och ytterst genom arbetsgivarens arbetsledningsrätt. Till det kommer att det är vanligt förekommande att tjänstemän inom den privata sektorn arbetar från distans. För en sådan tjänsteman är därmed bosättningen av underordnad betydelse. Den automatiserade kontrollen kommer rimligen inte kunna sälla bort sådana arbetstagare som har, helt riktigt enligt sitt anställningsavtal och linje med arbetsuppgifternas karaktär, distansarbetat. Unionen befävar sammanfattningsvis att sådana tjänstemän riskerar att fastna i onödiga kontroller. Det blir i dessa fall av vikt att Skatteverket utarbetar rutiner för att snabbt fastställa om det rör sig om distansarbete som det inte finns anledning att ifrågasätta.

Under punkten 3 nämns att tidpunkten för registrering för skatt och avgifter kan ha betydelse för rätten till lönegaranti. Unionen ifrågasätter inte att så kan vara fallet men det bör samtidigt understrykas att den omständigheten att en arbetsgivare inte har gjort de registreringar som borde ha gjorts varken har omedelbar betydelse för om arbetstagarbegreppet är uppfyllt eller för frågan om lönegaranti. I normalfallet har en sådan arbetstagare rätt till lönegaranti oaktat att arbetsgivaren i fråga har brustit i sin skyldighet gentemot det allmänna.

Under punkten 4 nämns att skatteuppgifter på individnivå kan ha betydelse för rätten till lönegaranti. Unionen har inget att erinra mot det uttalandet i sig. Det bör dock i sammanhanget noteras att det bedöms vara vanligt att en arbetsgivare som är eller som är nära på att vara på obestånd underlåter att betala preliminärskatt en viss tid före konkursutbrottet. Den omständigheten innebär således typiskt sett inte att det är fråga om missbruk av lönegarantin.

5.2 Den utbetalande myndigheten ska lämna uppgifter till beslutsfattare

Unionen har inget att erinra mot förslaget som sådant men det kan konstateras att förslaget oundvikligen i vissa fall kommer att innebära att löneberättigade arbetstagare i vissa fall får vänta längre på utbetalning av lönegarantimedel. Denna tidsutdräkt får anses vara påkallad och nödvändig för att besluten ska vara materiellt riktiga och systemets legitimitet bibehålls. Det är samtidigt av stor vikt att kraven i den nya 23 b § om skyndsamhet samt 16 och 18 §§ som stipulerar att förvaltaren eller rekonstruktören snarast ska pröva rätten till lönegaranti upprätthålls.

Sammanfattningsvis

Unionen ser vissa risker med att den utökade kontrollen i vissa fall kan komma att innebära att riktiga lönegarantibeslut fastnar i handläggningen hos den utbetalande myndigheten till följd av sådana avvikelser i beskattningsdatabasen som inte innebär att arbetstagaren i fråga inte har rätt till lönegaranti. Det är samtidigt av vikt att nödvändiga kontrollmekanismer finns för att, i största möjliga utsträckning, motverka missbruk av systemet. Kontrollåtgärderna får därför anses vara påkallade medan skyndsamhetskravet för beslutfattare och utbetalande myndighet blir än viktigare att noggrant efterleva.

Stockholm den 10 april 2024

Peter Hellberg, Förbundsordförande, Unionen